

Tidshantering och autonomi i dagliga aktiviteter för barn och ungdomar med ADHD

Birgitta Wennberg

Bakgrund: Tidsuppfattningen utvecklas under barn- och ungdomsåren och påverkar hur ett barn klarar tid i vardagens aktiviteter (tidshantering). Barn med ADHD kan ha svårigheter med tidshantering i vardagen. De kan till exempel ha svårt att självständigt klara morgonrutiner, veta vad som ska hända under dagen eller att passa tider. Kunskapen om att barn och ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning (IF) har svårigheter med abstrakta begrepp som tid har funnits under en längre tid men trots detta finns få vetenskapliga studier som beskriver dessa svårigheter. Att ha svårt att förstå tid och att utföra vardagsaktiviteter som är kopplade till tid kan påverka barns självständighet och självbestämmande (autonomi) negativt. Det saknas en samlad bild av hur tidshantering, tidsuppfattning och autonomi påverkas, för barn med ADHD jämfört med barn med andra funktionsnedsättningar och barn utan funktionsnedsättning.

Syftet var att beskriva tidshantering, tidsuppfattning och autonomi för barn 9 - 15 år med ADHD och jämföra med barn med Intellektuell funktionsnedsättning (IF) och barn utan funktionsnedsättning. Ett annat syfte var att undersöka om det finns olika mönster i tidsuppfattningen.

Metod: I projektet deltog 141 barn i åldern 9 - 16 år: 47 barn med ADHD matchades med 47 barn med IF och 47 barn utan funktionsnedsättning. Barnens tidsuppfattning mättes med ett standardiserat test, tidshanteringen skattades av föräldrarna och barnen skattade sin autonomi med ett formulär med påståenden om självständighet och självbestämmande i vardagsaktiviteter. All data analyserades både på gruppnivå och med en individ-orienterad analys för att se om det fanns olika mönster i barnens tidsuppfattning.

Resultat Resultaten visar att barnen med ADHD har lägre tidsuppfattning och tidshantering samt skattar sin autonomi lägre än barn utan funktionsnedsättning. Barn med IF har lägst tidsuppfattning och skattar sin autonomi som lägst av de tre grupperna. Däremot skattar föräldrarna till barnen med IF barnens tidshantering som högre än föräldrarna till barn med ADHD gör.

Alla barns tidsuppfattning följer det förväntade mönstret som innebär att barn först utvecklar en känsla för tid, följt av att förstå och använda sig av en klocka och förstå olika tidsbegrepp och till sist att kunna planera sin tid. Barnens ålder skiljer sig däremot åt beroende på om barnet har en funktionsnedsättning eller inte. Barn med ADHD eller IF verkar mogna senare än barn utan funktionsnedsättning. Barnens självskattning av autonomi var relaterat till barnens tidsuppfattning.

Konklusion/betydelse: Resultatet ger ökad kunskap om hur barn med och utan funktionsnedsättning utvecklar sin tidsuppfattning och hur de hanterar tid i vardagsaktiviteter. Resultatet ger även kunskap om hur barnen själva ser på sin autonomi och hur självskattad autonomi kan relateras till barnens tidsuppfattning. Kunskapen är viktig för att barn med ADHD och barn med IF ska kunna få individuellt anpassat stöd för att utveckla sin tidsuppfattning och för att hantera tid mer självständigt.

Spridning av resultat

En vetenskaplig artikel är skriven och inskickad till en akademisk tidskrift (Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, JARID).

Resultatet kommer även att ingå i min planerade avhandling om tids- och planeringssvårigheter och tids- och planeringsstöd för personer med kognitiva funktionsnedsättningar.

Resultaten har redovisats vid föreläsningar och interna konferenser och kommer att redovisas vid en nationell konferens för arbetsterapeuter.

- Föreläsning vid Linköpings Universitet för arbetsterapeuter masternivå hösten 2018
- Föreläsning vid Habilitering & Hälsas forskningsdag (SLSO) höst 2018
- Inskickat och accepterat abstract till Nationell konferens "Arbetsterapiforum" våren 2019

Planerad spridning:

- Inskickat abstract till internationell konferens (IASSIDD) i Glasgow augusti 2019
- Seminarium vid IKE/ avd för BUP Linköpings Universitet, våren 2019
- Seminarium vid arbetsterapienheten i Norrköping vid Linköpings Universitet, våren 2019